

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет філології

Кафедра журналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ ____ ” _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ**

спеціальність 061 – Журналістика

Івано-Франківськ – 2022 рік

Робоча програма **ТЕОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ**

для студентів за спеціальністю «Журналістика», 2022 – 12 с.

Розробник:

Холод Олександр Михайлович, доктор філологічних наук,
професор кафедри журналістики

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри журналістики

Протокол від “31”серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри:

_____ Холод Олександр Михайлович

“31”серпня 2022 р.

Схвалено методичною радою факультету філології.

Протокол від “7” вересня 2022 р. № 1

“7”вересня 2022 р.

Голова _____ (доц. Мартинець А.М.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань <u>06 – Журналістика</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	спеціальність <u>061 – Журналістика</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	____-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	____-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		14 год.	__ год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	__ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		56 год.	__ год.
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33:67 відсотків.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу: оволодіти базовими знаннями теорії і практики журналістики, забезпечити початковий науковий рівень знань студентів, навчити основним методам аналізу та оцінки засобів масової інформації, прищепити навички практичної діяльності в журналістиці. Розглядаються такі основні проблеми: сутність журналістської діяльності; місце і роль засобів масової інформації, журналістика в суспільстві, ЗМІ і формування громадської думки; найважливіші принципи і соціальні функції ЗМІ, правове поле журналіста за законодавчими актами, ефективність і дієвість ЗМІ, свобода і соціальна відповідальність журналіста.

Завдання вивчення курсу ознайомити студентів-першокурсників з основним поняттєвим апаратом теорії журналістики; закласти теоретичні підвалини подальшого вивчення теорії і методики журналістської діяльності; допомогти майбутнім фахівцям у подальшому вивченні дисциплін спеціальності.

Загальні компетентності:

- ЗК01.Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентності спеціальності:

- СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;
- СК 02. Здатність формувати інформаційний контент;
- СК 03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

- ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань
- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації
- ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

ПРОГРАМА КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Журналістика і суспільство

ТЕМА 1. Вступ. Предмет і мета курсу.

Основи теорії журналістики як навчальна дисципліна, її теоретичні та наукові засади. Предмет вивчення – журналістика з усіма її складовими. Мета курсу – висвітлити зміст

основних понять та основні проблеми теорії журналістики, розкрити її зміст та наукове обґрунтування. Ознайомити з літературою, присвяченою основам теорії журналістики.

ТЕМА 2. Засоби масової інформації і суспільство

Визначення понять “засоби масової інформації” та “засоби масової комунікації”. Характеристика інформаційного потоку. Журналістика як система, складові системи ЗМІ країни, регіону, її підсистеми, їхнє місце і роль у житті суспільства. Типи і види засобів масової інформації. Журналістика як засіб соціального управління і самоуправління суспільства, методи її участі у економічних, політичних та соціальних процесах. Стан журналістики у світі (порівняльні дані й характеристика). Типологія українських ЗМІ. Форми і методи діяльності засобів масової інформації. Поняття регіонального, національного, світового інформаційного простору. Новітні засоби інформаційної діяльності.

ТЕМА 3. Законодавчі, правові та етичні норми діяльності засобів масової інформації

Історичні аспекти правового регулювання масовоінформаційної діяльності. Основні законодавчі акти незалежної української держави, держави, присвячені засобам масової інформації, їх зміст і характеристика. Права та обов'язки журналістів. Свобода слова як неодмінна умова існування засобів масової інформації та журналістики. Конституція України, 15 основних законів про інформацію, пресу, телебачення і радіомовлення, рекламу, видавництва та інші, їх основні положення. Інші законодавчі акти, їх положення щодо діяльності правових органів. Шляхи вирішення конфліктних ситуацій. Проблеми правозастосування в Україні щодо ЗМІ. Відмінності українського, європейського та американського законодавств щодо ЗМІ. Етичні норми журналістської діяльності. Основні вимоги Кодексу професійної етики журналіста. Знайомство з кодексами журналістської етики Європи, США, України. Чотири теорії преси.

ТЕМА 4. Журналістика і аудиторія

Форми і методи зв'язків редакції з читачами, слухачами, глядачами. Листи до редакції і робота з ними, використання у засобах масової інформації. Роль листів у творчості журналістів. Інтерактивні засоби спілкування. Роль опитування у функціонуванні ЗМІ. Практика проведення масових заходів з аудиторією – конкурси, зустрічі, вікторини, “круглі столи”, в'їзні засідання редакцій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Фундаментальні положення теорії журналістики

ТЕМА 5. Свобода журналістики та її прояви

Конституція України про свободу слова і заборону цензури. Основні характерні риси свободи творчості діяльності журналіста. Історичні моменти існування цензури і боротьба журналістів з цензурою. Розвиток українського друкованого слова в умовах цензури. Свобода журналістської діяльності. Свобода творчості, її складові. Перешкоди на шляху свободи журналістики та правовий захист журналіста. Негативні явища і факти переслідування та заборони журналістики, засобів масової інформації. Висновки та рекомендації щодо активізації свободи слова в українській журналістиці. Матеріали обговорення проблеми свободи слова у Верховній Раді України.

ТЕМА 6. Основні принципи журналістики

Принципи та їх місце і роль в журналістиці. Історичний досвід визначення принципів журналістики у різних типах суспільства. Погляди київської та московської наукових шкіл на проблеми принципів журналістики. Стан вивчення й узагальнення основних принципів у сучасній теорії журналістики. Визначення і аналіз основних принципів журналістики: об'єктивності та гуманізму на основі загальнолюдських цінностей. Складові принципу об'єктивності: науковість, точність, достовірність, правдивість, діалектичність, історизм, прогностичність тощо. Складові принципу гуманізму: вірність ідеалам гуманізму, справедливість, демократизм, народність, законність, етичність, патріотизм, гуманістичний потенціал релігій та ін. Аналіз та приклади висвітлення цих процесів у журналістській діяльності. Дотримання цих принципів у журналістиці.

ТЕМА 7. Основні функції журналістики

Функції та їх місце і роль у журналістській діяльності. Характеристика особливих функцій, їх прояви у практиці засобів масової інформації: дієвості, соціально-організаторських, ціннісно-орієнтаційних, інформаційно-пізнавальних, культурно-естетичних, комунікативно-психологічних, аналіз та практичні висновки для подальшої журналістської творчої діяльності. Реалізація основних функцій журналістики у практиці ЗМІ.

ТЕМА 8. Особливості журналістської творчості

Проблематика і жанровість журналістської творчості. Факт, вимисел і домисел у журналістській творчості. Засоби, прийоми та особливості стилю викладу. Оперативність та актуальність публікацій.

Специфіка мови і стилю матеріалів для преси, телебачення і радіомовлення. Досвід кращих журналістів у використанні жанрів: відображення процесів, що відбуваються у суспільстві. Практичні рекомендації щодо вибору критеріїв та засобів творчого процесу.

ТЕМА 9. Основи редакційного менеджменту

Основні параметри редакційної діяльності. Склад редакції. Редакція ЗМІ – системні ознаки. Редактор та його заступники. Права і обов'язки редакційної колегії. Функції секретаріату. Відділи та їх обов'язки. Журналіст-репортер, його особливості. Наукові засади організації роботи редакції. Впровадження електронно-технічних засобів у практику творення видання. Основи редакційного маркетингу, досвід зарубіжних видань та українські реалії.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Журналістика і суспільство

ТЕМА 1: Вступ. Предмет і мета курсу.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати предмет і завдання курсу «Теорія журналістики».
2. Назвати новітні засоби інформаційної діяльності.

Література

Основна [1; 2; 5; 9].

Додаткова [1;3 ;6].

ТЕМА 2: Засоби масової інформації і суспільство.

1. Система засобів масової інформації та її характеристика.
2. Стан і перспективи розвитку засобів масової інформації в Україні.
3. Свобода преси та її втілення в сучасних умовах.

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризувати журналістику як засіб соціального управління суспільства.
2. Визначити стан журналістики у світі.

Література

Основна [1; 2; 5; 9].

Додаткова [1;3 ;6].

ТЕМА 3. Законодавчі, правові та етичні норми діяльності засобів масової інформації.

1. Основні вимоги до інформації.
2. Права і обов'язки журналіста.
3. Історія виникнення кодексів професійної етики.
4. Кодекс професійної етики українського журналіста.
5. Кодекси професійної етики журналістів Європи та США.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати свободу слова як неодмінну умову існування засобів масової інформації та журналістики.
2. Визначити місце етичних норм у журналістській діяльності. Назвати основні вимоги Кодексу професійної етики журналіста

Література

Основна [1; 2; 6; 9].

Додаткова [2; 3; 5].

ТЕМА 4. Журналістика і аудиторія

1. Місце і роль засобів масової інформації в управлінні суспільством.
2. Особливості дієвості і ефективності журналістської діяльності.
3. Творчі здобутки журналістики.

Література

1. Основна [1; 5; 6; 18].

2. Додаткова [2; 3; 5].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.**Фундаментальні положення теорії журналістики****ТЕМА 5. Свобода журналістики та її прояви**

1. Конституція України про свободу слова і заборону цензури. Основні характерні риси свободи творчості діяльності журналіста.
2. Історичні моменти існування цензури і боротьба журналістів з цензурою.
3. Розвиток українського друкованого слова в умовах цензури.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати перешкоди на шляху свободи журналістики та правовий захист журналіста.

2. Схарактеризувати негативні явища і факти переслідування та заборони журналістики, засобів масової інформації.

Література

Основна [1; 4; 5; 9].

Додаткова [2; 3; 5].

ТЕМА 6. Основні принципи журналістики

1. Основні принципи журналістики.
2. Досвід дотримання принципів та функцій у ЗМІ.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати принципи журналістики і визначити їх місце у професійній діяльності.
2. Шляхи дотримання основних функцій журналістики.

Література

Основна [1; 6; 7; 8].

Додаткова [2; 3; 5].

ТЕМА 7. Основні функції журналістики

1. Особливості та складові журналістської творчості.
2. Система жанрів журналістики.
3. Досвід журналістів України.

Література

Основна [1; 2; 4; 7].

Додаткова [1; 3; 4].

ТЕМА 8. Основи редакційного менеджменту

1. Склад редакції.
2. Редактор та його заступники.
3. Права і обов'язки редакційної колегії.
4. Функції секретаріату.
5. Відділи та їх обов'язки.
6. Журналіст-репортер, особливості його роботи.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати форми і методи журналістської діяльності.
2. Визначити функції журналістики в системі економічних відносин суспільства.

Література

Основна [5; 6; 8; 9].

Додаткова [4; 5; 6].

ТЕМА 9. Основи редакційного менеджменту

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити основні параметри редакції.
2. Назвати основи редакційного маркетингу.

Література

Основна [5; 6; 8; 9].

Додаткова [4; 5; 6].

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Мета: розвиток навичок самостійної роботи, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення теоретичних знань та практичне застосування знань студента з навчального курсу.

За виконання всіх завдань студент отримує 6 балів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Фундаментальні положення теорії журналістики

ТЕМА 6. Основні принципи журналістики

Зробити аналітичне дослідження положень теорій функцій преси різних авторів.

Література

Основна [1; 6; 7; 8].

Додаткова [2; 3; 5].

ТЕМА 7. Основні функції журналістики

Зробити аналітичне дослідження положень теорій функцій преси різних авторів

Література

Основна [1; 2; 4; 7].

Додаткова [1; 3; 4].

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Лекційний матеріал курсу відтворює сучасні підходи до вивчення журналістики. Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Самостійна та індивідуально-дослідна робота студентів покликана сприяти досягненню мети, яка поставлена перед курсом «Теорія журналістики».

Завдання для самостійної та індивідуально-дослідної роботи до кожної з тем направлені на закріплення пройденого матеріалу. Їх виконання не є можливим без засвоєння основного змісту теми, орієнтації в загальних питаннях. Разом з тим виконання таких завдань потребує творчого підходу з боку студента, вміння самому ставити додаткові питання та давати на них відповіді.

Під час самостійної роботи студентам насамперед слід зосередити свою увагу і зусилля на тих темах і питаннях, які вважаються основними і найважчі для засвоєння. Відповідно до цього, слід визначитись з місцем для самостійної роботи, наявною літературою, ознайомитись з каталогом бібліотеки, де студент планує займатися.

При виборі літератури слід в першу чергу використати найбільш свіжі видання, бажано вітчизняні і вітчизняних авторів, працювати як з монографічними виданнями, так і з періодикою, збірниками і навіть з газетними публікаціями.

Важливо вміти користуватись каталогами, складати список літератури за тематикою, робити виписки і систематизувати виписане в окремі тематичні блоки. При цьому не забувати належним чином оформляти свої записи і виписки, вказувати автора, назву праці,

рік видання і відмічати сторінки. Те, що цитується обов'язково береться в «лапки» і робиться посилання: праця, автор, сторінка. Бажано при цьому коментувати прочитане і виписане, висловлювати свої думки чи сумніви, зробити загальний висновок і відмітити, де опрацьований матеріал можна використати і як він допоможе засвоїти програмні теми і питання.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Інформація. Основні вимоги до неї.
2. Організаторська функція журналістики. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
3. Ефективність і дієвість журналістської діяльності.
4. Функція кореляції. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
5. Кодекс професійної етики українського журналіста. Основні положення.
6. Функція пропаганди. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
7. Основні принципи журналістики. Дотримання / не дотримання їх у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопроеграми).
8. Виховна функція журналістики. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
9. Законодавчі основи діяльності засобів масової інформації. Закони, їх коротка характеристика.
10. Соціологічна функція журналістики. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
11. Конституція України. Час створення. Статті, що безпосередньо стосуються діяльності ЗМІ, свободи слова.
12. Функція артикуляції. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
13. Закон України «Про інформацію» як фундаментальний закон діяльності ЗМІ. Час створення, основні положення.
14. Основні функції журналістики. Дотримання / не дотримання їх у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопроеграми).
15. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» як фундаментальний закон діяльності друкованих ЗМІ. Час створення, основні положення.
16. Функція соціалізації. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
17. Закон України «Про телебачення та радіомовлення» як фундаментальний закон діяльності аудіовізуальних ЗМІ. Час створення, основні положення.
18. Функція критики та контролю. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
19. Закон України «Про інформаційні агентства». Час створення, основні положення.
20. Функція обслуговування. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
21. Закон України «Про авторське право та суміжні права». Час створення, основні положення.
22. Функція розважання. Її місце у сучасних ЗМІ (на прикладі будь-яких видань чи теле-, радіопрограм).
23. Закон України «Про рекламу». Час створення, основні положення.

24. Принципи об'єктивності та правдивості як одні із найважливіших принципів журналістики. Дотримання / не дотримання їх у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопрограми).
25. Система журналістських жанрів. Складові, коротка характеристика кожного блоку жанрів.
26. Принцип гуманізму, його значення. Дотримання / не дотримання цього принципу у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопрограми).
27. Інформаційна група жанрів журналістики. Складові, коротка характеристика.
28. Принцип науковості, його значення. Дотримання / не дотримання цього принципу у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопрограми).
29. Аналітична група жанрів журналістики. Складові, коротка характеристика.
30. Принцип етики, його значення. Дотримання / не дотримання цього принципу у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопрограми).
31. Художньо-публіцистична група жанрів журналістики. Складові, коротка характеристика.
32. Принцип демократизму, його значення. Дотримання / не дотримання цього принципу у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопрограми).
33. Замітка як жанр інформаційної групи.
34. Принцип загальнолюдських цінностей, його значення. Дотримання / не дотримання цього принципу у ЗМІ (на прикладі будь-якого видання чи теле-, радіопрограми).
35. Звіт як жанр інформаційної групи.
36. Інтерв'ю як жанр інформаційної групи.
37. Закон України «Про державну таємницю». Час створення, основні положення.
38. Репортаж як жанр інформаційної групи.
39. Рецензія як жанр аналітичної групи.
40. Кореспонденція як жанр аналітичної групи.
41. Коментар як жанр аналітичної групи.
42. Функції журналістики, коротка характеристика.
43. Огляд як жанр аналітичної групи.
44. Принципи журналістики, коротка характеристика.
45. Лист як жанр аналітичної групи.
46. Свобода слова. Реалізація на сучасному етапі.
47. Якими є наслідки незнання журналістами функцій преси та нехтування її принципами?
48. Якими є найголовніша соціальна функція та найважливіший принцип сучасної журналістики?
49. Поєднання у журналістиці рис науки і мистецтва, власне журналістські особливості у масово-комунікаційній діяльності.
50. Розкрийте зміст поняття ефективності діяльності преси.
51. Регіональні центри дослідження преси в Україні, їх наукові доробки.
52. Організаційні засади діяльності журналістикознавства.
53. Загальна ситуація в світі мас-медіа України після відновлення незалежності у 1991 р.
54. Яким є перебіг подій у світі мас-медіа у контексті президентських перегонів 2004 року.
55. Основні проблеми сучасної української журналістики. Тенденції розвитку ЗМК України.
56. Основні положення законодавства України щодо преси.
57. Політична система України і преса.
58. Система ЗМК сучасної України.
59. Розкрийте зміст поняття ефективності діяльності преси.
60. Дайте визначення того, що таке поняття взагалі і що таке поняття у журналістиці.

Список рекомендованої літератури

Література:

1. Михайлин І.Л. Основи журналістики. Київ: Центр навчальної літератури, 2019.
2. Холод О.М. Теорія та методика журналістської творчості: лекції. Київ: Інтерсервіс, 2022. 63 с.
3. Чекмишев О.В. Основи журналістики. Київ: Академія, 2021.

Додаткова:

1. Антонов-Овсієнко А. Журналістика ХХІ. Нові СМІ і свобода слова. Харків: Фоліо, 2017.
2. Безсмертний В. Українська журналістика та її воєнний сегмент учора, сьогодні, завтра. Київ: Ліра-К, 2019.
3. Журналісти на війні. Документальні дослідження, хронікальний літопис, аналітика. Харків: Фоліо, 2022.
4. Різун В. Журналістська педагогіка. Замість передмови // Редакційно-видавнича справа: досвід, проблеми, майбутнє. – К.: Інститут журналістики КНУ, 1997. – С. 5-12.
5. Barnas F., Barnas M. Broadcast News Writing, Reporting, and Producing, 8th Edition, Routledge, 2021. 320 p.
6. Craft S., Davis Ch.N. Principles of American Journalism, 3rd Edition, Routledge, 2021. 218 p.
7. Foreman G., Biddle D.R., Lounsbury E., Jones R.G. The Ethical Journalist: Making Responsible Decisions in the Digital Age Paperback, Wiley-Blackwell; 3rd edition, 2022. 448 p.
8. Nguyen A., McIlwaine S. Science News and the Public: Journalism for Science Democratization in the Post-Truth Era, Bloomsbury Academic, 2022 (planning 2024).
9. Swaine M., Gilbert H., Allen G. Writing for Journalists (Media Skills) 4th Edition, Routledge, 2021. 260 p.
10. The Best American Magazine Writing (by Sid Holt – Editor), Columbia University Press 2021. 496 p.
11. Wallace L.R. The View from Somewhere: Undoing the Myth of Journalistic Objectivity Hardcover, University of Chicago Press; First edition, 2019. 240 p.

Нормативно - законодавчі акти

1. Конституція України. – К.: Преса України, 1996. – 80 с.

Інтернет - ресурси

1. www.library.ukma.kiev.ua/guide/rules.html
2. www.journ.univ.kiev.ua
3. www.nsju.org
4. www.profspilka.org.ua
5. www.cje.org.ua